DOI: 10.59277/PL.2025.28.12

AMELIORARE ȘI EVENIMENT

GABRIEL ILIESCU

Universitatea „Spiru Haret”, București

AMELIORATION AND EVENT

Abstract. The apparent distancing between concept of amelioration and that of event in Wright’s sens of the word is very strong. However, the two prove to be closely related. The states of some events can be specified by states of facts that express the concept of amelioration.

The event of emergence can be specified by states of facts in which the values of a variable draw near the limits of their reference range and enter it. While the conservation of absence stands for a series of values which only draw near this reference range but do not enter it.

By the event of emergence we render the straightening. We understand the straightening as hard meaning of amelioration. By the event of conservation of absence we render the improvement of the values of the same variable. By improvement we understand weak meaning of the amelioration.

Keywords: amelioration, emergence, conservation of absence, straightening, improvement, reference range.

1. IPOTEZĂ

Ameliorarea este una dintre intențiile primilor sociologi, dar și ale celor contemporani[1]. Intenția sociologilor este clară. Dar la fel de clar este că termenul este extensibil la multe alte domenii decât cele ale socialului[2]. Încât se poate construi o teorie a *îmbunătățirii* în sine, independent chiar de sociologie. Ipoteza este:

> *Conceptul de ameliorare poate fi reexprimat prin două dintre evenimente lui Georg Henrik von Wright: apariția[3] și conservarea absenței[4].*

[1] Christopher Thorpe, Chris Yuill, Mitchell Hobbs, Megan Todo, Sarah Tomley, Marcus Weeks, *Sociologie*, *Idei fundamentale*, traducere din limba engleză de Crina Boitor, Irina Brateș și Cora Radulian, București, Editura Litera, 2018, pp. 24–25.

[2] https://dexonline.ro/intrare/ameliorare/62730.

[3] Georg Henrik von Wright, *Normă și Acțiune*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, pp. 45–46.

[4] *Ibidem*.

Ilustrăm această idee prin recurs la domeniul lumii organice. Reținem de aici *două* componente.

Variabilele cantitative se specifică prin *valori-rezultat* numerice.

Intervalul de referință este asociat acestor variabile. Intervalul de referință este un șir de valori non-vid și finit. Este dezirabil ca o variabilă cantitativă să aibă una dintre valorile intervalului ei de referință, acestea fiind valori sănătoase pentru sistemul pe care-l caracterizează acele variabile. Există valori – *limită minimă*, respectiv valori – *limită maximă* ale intervalului. Astfel că putem stabili că o valoare a unei variabile este în interval sau în afara acestuia.

Mai general spus, intervalul de referință este un *limitator* în raport cu care o valoare a unei variabile este *în* sau *în afara* acelei limite.

Urmează câteva exemplificări. Apoi se trece la generalizarea acestora la nivelul teoriei generale a evenimentelor în care stările acestora sunt interpretate prin apartenența valorilor la intervale de referință.

2. VARIABILE ȘI INTERVALE DE REFERINȚĂ

Fie un raport de analiză a purității *apei*. Ceea ce generic numim interval de referință, aici este *standard în vigoare*[5], respectiv *valoarea admisă conform OG 7/2023*[6]. Ceea ce numim generic *variabile*, aici sunt *parametri fizico-chimici*[7]: pH[8], duritate[9], conținut metale[10], indicatori de săruri dizolvate.

Astfel, pH-ul are valoarea obținută de 6,7 unități. Conform *intervalului de referință*, aceasta este *cel puțin egală cu 6,5 și cel mult egală cu 9,50*[11]. Ceea ce înseamnă că nu este nimic de ameliorat la această variabilă.

Fie cazul parametrului 4, cloruri, cu *valoarea obținută*, 12,76 mg/l și *valoarea admisă*, 250[12]. Articolul 5 alineatul 1 al OG 7/2023 menționează că valorile parametrilor trebuie să corespundă valorilor stabilite[13]. Încât *intervalul de referință* poate fi:

– *monovalent*. Cifra de 250 este *unica* valoare admisă. Valoarea obținută nu are voie să fie nici mai mare, dar nici mai mică decât 250. Or, 12,76 mg/l fiind mai mică de 250. Este cazul unei ameliorări;

---

[5] https://www.bing.com/search?q=Buletin+de+analiza+chimic%C4%83+a+apei&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.

[6] Raport de încercări, nr 503, https://www.vitalmm.ro/files/pages_files/25-08-25-10-54-54Ag._Baia_Mare_-_AP2.pdf.

[7] https://www.bing.com/search?q=Buletin+de+analiza+chimic%C4%83+a+apei&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.

[8] Aciditatea sau alcalinitatea apei.

[9] Concentrația de calciu și magneziu.

[10] Fier, mangan, cupru, zinc etc.

[11] Raport de încercări nr 437, https://www.vitalmm.ro/files/pages_files/Ag._Baia_Mare_-_27.07.2025.pdf.

[12] *Ibidem*.

[13] *Ordonanța nr 7/2023 privind calitatea apei destinate consumului uman*, *în vigoare de la 18 ianuarie 2023*, https://www.dspbihor.gov.ro/legislatie/Ordonanta_7_din_%202023.pdf.

– *polivalent* și incomplet specificat. Aici avem subvariantele:
– 250 este *valoarea minimă*. Valoarea maximă putând fi indeterminat de mare. Suntem sub limita minimă. Ar fi cazul unei ameliorări.
– 250 este *valoarea maximă*. Valoarea minimă putând fi chiar 0. Și atunci nu este cazul niciunei ameliorări.

În cazul *aerului* avem *variabilele*: NO_2 (dioxid de azot), SO_2 (dioxid de sulf), PM10 (pulberi în suspensie cu diametru mai mic de 10 ug/m^3), PM2,5 (pulberi în suspensie cu diametru mai mic de 2,5 ug/m^3), CO (monoxid de carbon). Este analizat gradul de poluare a aerului din punctul de vedere al acestora. Intervalul de referință reiese implicit. Astfel sub 25 de unități avem poluare foarte scăzută; 25–50, poluare scăzută; 50–75, poluare medie; 75–100, poluare ridicată; peste 100, poluare foarte ridicată. Toți acești factori sunt poluanți. Doar putem subînțelege că unica valoare nepoluantă este 0. Intervalul de referință al variabilei este monovalent[14].

Dincolo de aceste rezultate și de aceste domenii, întâlnim *limitatorul*.

3. DOUĂ VARIANTE DE AMELIORARE

Supoziția asociată *ameliorării* este că ne aflăm într-o stare de *absență*: variabila oarecare *nu este în* intervalul de referință. Pe acest fundal se pot produce două situații.

Valoarea variabilei *se apropie* de interval și chiar *intră* în interval. Aceasta este *ameliorarea* în sens *tare* sau *îndreptarea*. Ceea ce se exprimă prin evenimentul de *apariție*.

Valoarea variabilei *se apropie* de interval, dar *nu intră* în acesta. Aceasta fiind ameliorarea în sens *slab* sau *îmbunătățirea*. Ceea ce se exprimă prin evenimentul de *conservare a absenței*.

Ameliorare, *sens tare-îndreptare*	*Ameliorare*, *sens slab-îmbunătățire*
~pTp apariție[15] p este absent întâi și apoi este prezent	~pT~p, conservarea absenței[16] p este absent întâi și apoi este absent

În expresiile date se neglijează agentul ameliorării. Tratăm provizoriu ameliorarea ca și cum s-ar întâmpla de la sine. Putem introduce în scenă acest agent. Ceea ce echivalează cu integrarea ameliorării în *Logica acțiunii*. Poate urma integrarea în *Logica deontică*, ambele ale aceluiași autor[17]. Punctăm astfel că *ameliorarea* nu este doar un eveniment în sine, ci este cuprinsă într-un act uman, aflat într-un context legal ca o componentă inerentă a socialului.

[14] Echipa Ecopolis, *Calitatea aerului în București*, *Raport de analiză 2021–2022*, București, Editura Ecopolis, p. 9. file:///C:/Users/Gabriel/Downloads/Raport-AerLive-A4_online%20(1).pdf.
[15] G.H. von Wright, *op. cit*.
[16] *Ibidem*.
[17] *Ibidem*.

La rândul lor, stările evenimentului se detaliază printr-un limbaj al *relațiilor de ordine* aplicat la o logică a *intervalului de referință*.

3.1. AMELIORARE ÎN SENS TARE. ÎNDREPTARE

Tiparul evenimentului este apariția, ~pTp. *Starea de fapte* este *absentă* întâi și apoi *prezentă*. Ambele au o dublă semnificație.

a_1. *absența apartenenței*, adică *non-apartenența valorii variabilei la intervalul de referință*.

$x \notin Ir(x)$

a_2. în intervalul temporal $t_0 - t_{n-1}$ valoarea variabilei este fie mai mică decât limita maximă, fie mai mare decât limita maximă.

$\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_0} \vee x_{t_0} > \ell max_{(Isr(x))} .... \ell min_{(Isr(x))} > x_{t_{n-1}} \vee x_{t_{n-1}} > \ell max_{(Isr(x))}$

b_1. *prezența apartenenței*, mai scurt spus *apartenența* la intervalul de referință.

$x \in Ir(x)$

b_2. în intervalul temporal $t_0 - t_n$ valoarea variabilei este cel puțin egală cu limita minimă și mult egală cu limita maximă.

$\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x_{t_n} \leq \ell_{max_{(Isr(x))}}$

Ameliorarea în sens tare constă în faptul că valoarea variabilei se *apropie de* și *intră* în intervalul de referință. Presupunem că: în intervalul $t_0 - t_{n-1}$ valoarea variabilei doar se apropie de intervalul de referință, dar nu intră în valorile acestuia; în momentul t_n valoarea este în interval. Am convenit ca ameliorarea în sens tare să o numim *îndreptare*.

Avem două variante de intrare în intervalul de referință: prin creștere dinspre limita minimă; prin scădere dinspre limita maximă.

valoarea variabilei x crește și intră în intervalul de referință

i. $x_{t_0} < x_{t_n}$

ii. $x_{t_0} \notin Ir(x)$

iii. $\ell_{min_{(Isr(x))}} > x_{t_0}$

.....

iv. $\ell min_{(Isr(x))} \leq x_{t_n} \geq \ell max_{(Isr(x))}$

v. $x_{t_n} \in Ir(x)$

vi. $(\delta_{[\ell min_{(Isr(x),\ x_{t0}]}} > ... > \delta_{[\ell min_{(Isr(x),\ x_{tn}]}}$

vii. $(\ell_{min(Isr(x))} > x_{t_0})$ &...& $(\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x_{t_n} \leq \ell_{max_{(Isr(x))}})$

viii. $(\ell_{min_{(Isr(x))}} > x)$ T $(\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x \leq \ell_{max_{(Isr(x))}})$

ix. $x_{t_0} \notin Ir(x)$ &…& $x_{t_n} \in Ir(x)$

x. $x \notin Ir(x)$ T $x \in Ir(x)$

Variabila crește în intervalul $t_0 - t_n$ (i). În t_0 nu aparține intervalului de referință (ii). Aceasta este sub limita minimă (iii). Iar în t_n este cel puțin egală cu limita minimă

și cel mult egală cu limita maximă (iv). Adică aparține intervalului de referință (v). În tot acest interval temporal scade diferența dintre limita minimă și valorile succesive ale variabilei (vi).

Pe o porțiune a intervalului temporal, deși scade diferența arătată, valoarea variabilei continuă să fie mai mică decât limita minimă. La un moment, fie cel final t_n, valoarea variabilei este cel puțin egală cu limita minimă și, în același timp, cel mult egală cu limita maximă (vii).

O variantă a evenimentului care are loc este că în starea inițială, variabila este sub limita minimă, iar în starea finală ea este cel puțin egală cu limita minimă și, în același timp, cel mult egală cu limita maximă (viii).

Pe aceeași porțiune a intervalului temporal, valoarea variabilei continuă să nu aparțină intervalului de referință, deși valoarea ei crește. La același moment dat, ca în varianta anterioară, adică tot cel final t_n, valoarea variabilei aparține intervalului de referință (ix).

O altă variantă a aceluiași eveniment este că în starea inițială, variabila nu aparține intervalului de referință, iar în starea finală aparține acestui interval (x).

Pentru *ameliorarea în sens tare*, propunem denumirea de *îndreptare*[18] („straightening"[19], *str*). Aceasta putând fi un *caz particular de ameliorare*. Ca urmare, avem expresiile:

$$str(x) \equiv x_{t_0} < x_{t_n} \,\&\, (\delta_{[\ell min_{(Isr(x),\, x_{t0}]}} > \delta_{[\ell min_{(Isr(x),\, x_{tn}]}}) \,\&$$
$$(\ell_{min(Isr(x))} > x_{t_0}) \,\&\, (\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x_{t_n} \leq \ell_{max_{(Isr(x))}})$$

x se îndreaptă ddacă pe intervalul temporal $t_0 - t_n$ valoarea lui x crește și diferența între limita minima și valorile succesive ale lui x scade, iar valoarea lui x este mai mica decât limita minimă în t_0, pe când în t_n este cel puțin egală cu aceasta, dar cel mult egală cu limita maximă.

Valoarea variabilei scade și intră în intervalul de referință

xi. $x_{t_0} > x_{t_n}$

xii. $x_{t_0} \notin Ir(x)$

xiii. $\ell_{max_{(Isr(x))}} < x_{t_0}$

.....

xiv. $\ell min_{(Isr(x))} \leq x_{t_n} \geq \ell max_{(Isr(x))}$

xv. $x_{t_n} \in Ir(x)$

xvi. $\delta_{[x_{t_0},\, \ell max_{(Isr(x)]}} > ... > \delta_{[x_{t_n},\, \ell max_{(Isr(x)]}})$

xvii. $(x_{t_0} > \ell max_{(Isr(x))}) \,\&...\&\, (\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x_{t_n} \leq \ell_{max_{(Isr(x))}})$

xviii. $(x > \ell max_{(Isr(x))})\ T(\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x \leq \ell_{max_{(Isr(x))}})$

xix. $x_{t_0} \notin Ir(x) \,\&\ldots\&\, x_{t_n} \in Ir(x)$

xx. $x \notin Ir(x)\ T\ x \in Ir(x)$

[18] https://dexonline.ro/intrare/ameliorare/62730

[19] https://www.bing.com/search?q=google+translate+romana+engleza&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.

Variabila scade în intervalul $t_0 – t_n$ (xi). În t_0 nu aparține intervalului de referință (xii). Aceasta este peste limita maximă (xiii). Iar în t_n este cel puțin egală cu limita minimă și cel mult egală cu limita maximă (xiv). Adică aparține intervalului de referință (xv). În tot acest interval temporal scade diferența dintre valorile succesive ale variabilei și limita maximă (xvi).

Pe o porțiune a intervalului temporal, deși scade diferența arătată, valoarea variabilei continuă să fie mai mare decât limita maximă. La momentul final, t_n, valoarea variabilei este cel puțin egală cu limita minimă, dar cel mult egală cu limita maximă (xvii).

O variantă a evenimentului care are loc este că, în starea inițială, variabila este peste limita maximă, iar în starea finală, ea este cel puțin egală cu limita minimă și, în același timp, cel mult egală cu limita maximă (xviii).

Pe aceeași porțiune a intervalului temporal, valoarea variabilei continuă să nu aparțină intervalului de referință, deși valoarea ei scade. La același moment dat, adică t_n, valoarea variabilei aparține intervalului de referință (xix).

O altă variantă a aceluiași eveniment este că, în starea inițială, variabila nu aparține intervalului de referință, iar în starea finală aparține acestui interval (xx).

Fiind vorba doar despre o variantă de *ameliorarea în sens tare*, menținem aceeași convenție de numire și de notare, precum și abrevierea ca pentru varianta anterioară. Acesta sugerează o așa-zisă *intrare în dreptate*. În care standardul pentru dreptate este intervalul de referință corespunzător variabilei.

$$str(x) \equiv x_{t_0} > x_{t_n} \,\&\, \delta_{[x_{t_0,}\, \ell max_{(Isr(x)}]} > \delta_{[x_{t_n,}\, \ell max_{(Isr(x)}]}) \,\&$$
$$(x_{t_0} > \ell max_{(Isr(x))}) \,\&\, (\ell_{min_{(Isr(x))}} \leq x_{t_n} \leq \ell_{max_{(Isr(x))}})$$

x se îmbunătățește ddacă pe intervalul temporal $t_0 – t_n$ valoarea lui x scade și diferența între valorile succesive ale lui x și limita maximă scade, iar valoarea lui x este mai mare decât limita maximă în t_0, pe când în t_n este cel puțin egală cu aceasta, dar cel mult egală cu limita maximă.

Doar aparent, ar fi fost potrivit să echivalăm îndreptarea variabilei x cu evenimentul de apariție, deci cu un simplu eveniment. În acest caz, *evenimentul de apariție* pare că spune ceva despre evoluția valorilor variabilei.

3.2. AMELIORARE ÎN SENS SLAB. ÎMBUNĂTĂȚIRE

Tiparul evenimentului este conservarea absenței, ~pT~p. *Starea de fapte* este *absentă* atât întâi, cât și apoi. Aici avem doar absență. Aceasta are aceeași dublă semnificație ca în cazul anterior: $x \not\in Ir(x)$ și $\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_0} \vee x_{t_0} > \ell max_{(Isr(x))}$.... $\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_n} \vee x_{t_n} > \ell max_{(Isr(x))}$.

Ameliorarea în sens slab înseamnă că valoarea variabilei se *apropie*, dar *nu intră* în intervalul de referință în întregul interval temporal $t_0 – t_n$.

Ca și anterior, avem două variante de *apropiere* de intervalul de referință: prin creștere dinspre limita minimă; prin scădere dinspre limita maximă. Niciuna dintre limite nu este atinsă și cu atât mai puțin depășită. Valorile succesive ale variabilei *se conservă* în afara intervalul de referință.

De fapt, variabila poate oscila. Adică există atât intervale temporale în care se apropie, cât și altele în care se îndepărtează de limitele intervalului sau în afară. Accentul cade pe apropiere și rămânere în afara intervalului. Conservarea poziției de exterioritate față de interval *nu* înseamnă fixitatea sau unicitatea rezultatului variabilei.

Rezultatul variabilei x crește, dar rămâne în afara intervalului de referință

i. $x_{t_0} <...< x_{t_n}$

ii. $x_{t_0} \notin Isr(x)$

iii. $\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_0}$

.....

iv. $\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_n}$

v. $x_{t_n} \notin Ir(x)$

vi. $(\delta_{[\ell min_{(Isr(x),\ x_{t0}]}} >...> \delta_{[\ell min_{(Isr(x),\ x_{tn}]}}$

vii. $(\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_0})$ &...& $(\ell min_{(Isr(x))} > x_{t_n})$

viii. $(\ell min_{(Isr(x))} > x)$ T $(\ell min_{(Isr(x))} > x)$

ix. $x_{t_0} \notin Ir(x)$ &…& $x_{t_n} \notin Ir(x)$

x. $x \notin Ir(x)$ T $x \notin Ir(x)$

Pe întreg intervalul temporal studiat, t_0–t_n: variabila crește (i); rezultatul nu aparține intervalului de referință (ii, v); variabila este mai mică decât limita minimă (iii, vii) și continuă să nu aparțină intervalului de referință (ix); diferența dintre *limita minimă*, pe de o parte, și *valorile succesive* ale lui x, pe de altă parte, este în scădere (vi). Ceea ce se poate reexprima prin două variante ale aceluiași eveniment: varianta în care variabila continuă să fie sub *limita minimă* (viii);

Varianta în care variabila continuă să *nu aparțină* intervalului de referință (x).

Pentru *ameliorarea în sens slab*, propunem denumirea de *îmbunătățire*[20] („improvement”[21], *ipv*). Aceasta putând fi un *alt caz particular de ameliorare*. Ca urmare avem expresia:

$ipv(x) \equiv x_{t_0} < x_{t_n}$ & $(\delta[\ell_{min}, x_{t_0}] > \delta[\ell_{min}, x_{t_n}])$ & $\ell_{min_{(Isr(x)}} > x_{t_0}$ & $\ell_{min_{(Isr(x)}} > x_{t_n}$

x se îmbunătățește dacă pe intervalul temporal $t_0 – t_n$ valoarea lui x crește și diferența între limita minimă și valorile succesive ale lui x scade, în timp ce valoarea lui x continuă să fie mai mică decât limita minimă a intervalului de referință.

rezulatul variabilei x scade, dar rămâne în afara intervalului de referință

xi. $x_{t_0} >... > x_{t_n}$

xii. $x_{t_0} \notin Isr(x)$

xiii. $\ell_{max_{(Isr(x))}} < x_{t_0}$

.....

xiv. $\ell_{max_{(Isr(x))}} < x_{t_n}$

[20] https://dexonline.ro/definitie-sinonime/ameliorare.

[21] https://www.bing.com/search?q=google+translate+romana+engleza&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.

xv. $x_{t_n} \notin Isr(x)$

xvi. $(\delta_{[x_{t_0},\ \ell max_{(Isr(x)]}} >...> \delta_{[x_{tn},\ \ell max_{(Isr(x)]}}$

xvii. $(x_{t_0} > \ell_{max_{(Isr(x))}}) \&...\& (x_{t_n} > \ell_{max_{(Isr(x))}})$

xviii. $(x > \ell_{max_{(Isr(x))}})\ T\ (x > \ell_{max_{(Isr(x))}})$

xix. $x_{t_0} \notin Ir(x) \&\ldots\& x_{t_n} \notin Ir(x)$

xx. $x \notin Ir(x)\ T\ x \notin Ir(x)$

Pe întreg intervalul temporal studiat $t_0 - t_n$: variabila scade (xi); rezultatul nu aparține intervalului de referință (xii, xv); variabila este mai mare decât limita maximă (xiii, xiv) și continuă să nu aparțină intervalului de referință (xix); diferența dintre *valorile succesive* ale lui x în intervalul $t_0 - t_n$, pe de o parte, și *limita maximă*, pe de altă parte, este în scădere (xvi). Ceea ce se poate reexprima prin două variante ale aceluiași eveniment: într-o variantă, variabila continuă să fie peste limita *maximă* (xviii); în a doua variantă, variabila continuă să *nu aparțină* intervalului de referință (xx).

Pentru *ameliorarea în sens slab*, propunem selecția termenului *îmbunătățire* („to improve”[22], *ipv*). Acesta poate fi folosit pentru apropierea incompletă de limitele intervalului de referință. Criteriul în funcție de care are loc îmbunătățirea este intervalul de referință corespunzător variabilei. Fiind vorba tot despre o variantă de *ameliorarea în sens slab*, menținem aceeași convenție, denumire, notare și abrevierea din pentru varianta anterioară. Acesta sugerează doar o apropiere, dar nu *intrare în intervalul de referință* corespunzător variabilei.

$ipv(x) \equiv x_{t_0} > x_{t_n} \& (\delta[x_{t_0}, \ell_{max}] > \delta[x_{t_n}, \ell_{max}]) \& x_{t_0} > \ell_{max_{(Isr(y)}} \& x_{t_n} < \ell_{max_{(Isr(x)}})$

x se îmbunătățește ddacă pe intervalul temporal $t_0 - t_n$ valoarea lui x scade și diferența între valorile succesive ale lui x și limita maximă scade, în timp ce valoarea lui x continuă să fie mai mare decât limita maximă a intervalului de referință.

În acest caz, nici măcar aparent, nu se poate echivala îndreptarea variabilei x cu evenimentul de *conservarea absenței*. Faptul că valorile unei variabile se mențin în non-apartenență la intervalul de referință nu spune nimic despre dinamica, în genere, a acestor valori. Cu atât mai puțin, aceasta sugerează ceva despre *apropierea* de limitele intervalului de referință sau despre *oprirea* acestei dinamici la „porțile” intervalului de referință.

Termenii *îndreptare* și *îmbunătățire* sunt sinonimi[23]. I-am tratat *ca* pe două specii cosubordonate. Pentru genul supraordonat, convenim *ameliorarea* („amelioration”[24], abrev. *ame*). Mergând pe aceeași linie, obținem următoarea logică a relației dintre *ameliorare* și cosubordonatele sale *îndreptare* și *îmbunătățire*.

[22]https://www.bing.com/search?q=google+translate+rom%C3%A2n%C4%83+greac%C4%83&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.

[23] https://dexonline.net/sinonime-ameliorare.

[24] https://www.bing.com/search?q=google+translate+romana+engleza&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.

1. ame(x) ≡ str(x) v ipv(x)
x se ameliorează ddacă se îndreaptă sau se îmbunătățește.
2. ame(x) ⊃ (str(x) v ipv(x))
3. (str(x)v ipv(x)) ⊃ ame(x)
4. str(x) ⊃ ame(x)
5. ipv(x) ⊃ ame(x)

2 și 3 exprimă ideea că echivalențele se descompun în conjuncție de implicații reciproce. Apoi, pornind de la 3, ar fi posibil ca să se descompună în două implicații mai simple. Fiecare membru al disjuncției implică același consecvent. Avem astfel de uzanțe prealabile în literatura de specialitate[25]. Astfel:

4. dacă x se îndreaptă, atunci x se ameliorează.
5. dacă x se îmbunătățește, atunci x se ameliorează.

Intervalul de referință înseamnă o mulțime *precisă* de valori calificabile ca normale. Nu același este cazul – să zicem – al unei motociclete Black Thunder. Acesteia i se înlocuiește o primă piesă. Cea înlocuită este păstrată separat. Este intuitiv că motocicleta Black Thunder rămâne aceeași, neputând să devină ca altceva, cu o singură piesă schimbată. Ceea ce se poate spune și despre o a doua, ... și despre o a-*n*-a, adică ultimă piesă[26]. Cu toate acestea, în final, avem o altă motocicletă. Nu se poate specifica momentul temporal și piesa asociată lui, astfel încât înlocuirea să marcheze trecerea la o altă motocicletă. Dar la sfârșit este evident că despre așa ceva este vorba. Prin contrast, limitele intervalelor de referință ne spun pentru fiecare valoare a variabilei dacă suntem încă în afara sau în intervalul de referință.

4. CONCLUZII ȘI DESCHIDERI

Din setul de evenimente wrighteene am selectat: *apariția* și *conservarea absenței*. Pe fundalul lor, am distins două concepte de ameliorare: *îndreptare* și *îmbunătățire*. Pentru *îndreptare* am evidențiat *apropierea* de limitele intervalului și *intrarea* în acesta. Pe când, pentru *îmbunătățire* am arătat că are loc doar *apropierea* valorilor variabilei de limitele intervalului de referință, dar *nu și intrarea* în acesta.

Am folosit ameliorarea *ca* pe un gen cu (cel puțin) două specii: *îndreptare* și *îmbunătățire*. Aceasta este mai degrabă o convenție decât o folosire firească a limbii naturale. Totuși este devenirea valorilor variabilei, aceea care ne conduce la *apropiere* de limitele intervalului de referință cu variantele posibile de *intrare* sau *fără intrare* în acest interval. Succesiunea valorilor este aceea care conduce de la non-apartenență către apartenența/non-apartenența la intervalul de referință. Este evoluția variabilelor, aceea prin care se produc cele două evenimente. Aceasta scindează în doi termeni, care, în mod natural, sunt sinonimi.

[25] Cornel Popa, *Demonstrație*, *cunoaștere*, *acțiune*, București, Editura Matrix Rom, 2007, p. 19.
[26] Graham Priest, *Logica*, *o foarte scurtă introducere*, traducere din limba engleză de Gabriel Tudor, București, Editura Litera, 2020, p. 94.

Pentru viitor, putem selecta *dispariția* și, din nou, *conservarea absenței*. Pe fundalul acestora, putem capta un concept opus celui de ameliorare: *înrăutățirea*. *Dispariția* este opusul *apariției*. Dar *conservarea absenței* este evenimentul comun. Încât: aceasta pare un eveniment ambivalent.

Religia oferă un mod de raționare pe cazul limită care este Dumnezeu. Omnipotența, omnisciența și omnibenevolența acestuia sunt atribute duse la limita maximă. Cel puțin în sociologie, schema de raționare modus ponens este folosită pentru *explicarea* relației între stări de fapte, între variabile[27]. Prin acest tipar inferențional, cele trei atribute *pot explica* prezența celor două variante de ameliorare, mai simplu spus, a binelui în societate, dacă este nevoie, dar nu și prezența răului[28]. Ceea ce ar putea fi obiectul unei preocupări viitoare. Doar în treacă spus, în măsura în care căderea sistemului totalitar este un bine, nici chiar acesta nu a putut fi explicat și cu atât mai puțin prezis[29].

BIBLIOGRAFIE

1. Chelcea Spetimiu, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, București, Editura Economică, Biblioteca de Sociologie, coordonatorul colecției Dr. Mihai Milca, 2007.
2. Chrisopher Thorpe, Chris Yuill, Mitchell Hobbs, Megan Todo, Sarah Tomley, Marcus Weeks, *Sociologie*, *Idei fundamentale*, traducere din limba engleză de Crina Boitor, Irina Brateș și Cora Radulian, București, Editura Litera, 2018.
3. Dupre, Ben, *50 de idei pe care ar trebui să le cunoști. Filosofie*, București, Editura Litera, 2017.
4. Echipa Ecopolis, *Calitatea aerului în București*, *Raport de analiză 2021–2022*, Editura Ecopolis, București, p. 9. file:///C:/Users/Gabriel/Downloads/Raport-AerLive-A4_online%20(1).pdf.
5. https://dexonline.ro/intrare/ameliorare/62730
6. https://dexonline.ro/definitie-sinonime/ameliorare.
7. https://dexonline.net/sinonime-ameliorare.
8. https://www.bing.com/search?q=google+translate+romana+engleza&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.
9. https://www.bing.com/search?q=google+translate+rom%C3%A2n%C4%83+greac%C4%83&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.
10. https://www.bing.com/search?q=Buletin+de+analiza+chimic%C4%83+a+apei&pc=GD01&form=GDAVST&ptag=4507.
11. *Ordonanța nr 7/2023 privind calitatea apei destinate consumului uman*, *în vigoare de la 18 ianuarie 2023*, 11. https://www.dspbihor.gov.ro/legislatie/Ordonanta_7_din_%202023.pdf.
12. Popa, Cornel, *Demonstrație*, *cunoaștere*, *acțiune*, București, Editura Matrix Rom 2007.
13. Priest, Graham, *Logica*, *o foarte scurtă introducere*, traducere din limba engleză de Gabriel Tudor, București, Editura Litera, 2020.
14. Raport de încercări nr 437, https://www.vitalmm.ro/files/pages_files/Ag._Baia_Mare_-_27.07.2025.pdf.
15. von Wright Georg, Henrik, *Normă și Acțiune*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.

[27] Septimiu Chelcea, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, București, Editura Economică, Biblioteca de Sociologie, coordonatorul colecției Mihai Milca, 2007, pp. 120–121.

[28] Ben Dupre, *50 de idei pe care ar trebui să le cunoști. Filosofie*, București, Editura Litera, 2017, pp. 164–165.

[29] Septimiu Chelcea, *op. cit*., p. 183.